

Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskola

Kalmár János

Szobor a térben

DLA értekezés tézisei

Témavezető: Farkas Ádám professzor emeritus

2011.01.14

Tézisek

E rövid értekezésnek három személyes oka van, melyek következtében tanulmányom megírása mellett döntöttem. Ugyanakkor mivel azt gondolom, hogy tartalmának tisztázása nem csak a saját, de bármelyik kortárs művész alkotómunkájában, ezenkívül a művészetet életük részeként tekintő emberek életében szerepet játszhat, ezért tartalmát szükségesnek láttam meg is osztani. Tettem mindezt azért is, mert számos elszigetelődési folyamatot látok a kortárs szobrászat helyzetében főleg köztéren, de a magánterekben egyaránt, másrészt pedig hiányolom az e téren alkotó kortársak és idősebb mesterek kimondott, és mások számára is hallható véleményeit. Így jutottam el ehhez a doktori dolgozathoz.

Írásom első oka az, hogy szobraim készítése mellett hosszú évek óta szükségét éreztem fogalmilag is tisztázni és összegezni saját világvéleményem. Ezen belül természetesen a művészettel, különösen a szobrászattal való viszonyom tisztázása játszotta a legnagyobb szerepet, így elemzéseimben legelőször tisztáznom kellett az alkotás, főleg a szobrászat 30 000 éves tárgyformáló hagyományának belső emberi indítékait, vagyis tisztázni akartam, hogy mitől fog az ember a kezébe egy darab követ, agyagot, fát, hogy arra jeleket rögzítsen. Mindezek a tevékenységek természetesen elválaszthatatlanok emberi környezetünktől, a minket körülvevő tértől amelyben élünk, ezért kiindulópontként rá kellett találnom az ember környezetéhez való viszonyulásának motivációira is, tehát nem csak a tárgy, hanem tágabb értelemben a környezetformálás belső emberi indítékaira is. Ide tartozik a téralakítás legalapvetőbb motívuma az otthonteremtés számos aktusa, a szakrális tárgyak készítése és elhelyezése is, melyek minden korban jelen vannak a maguk sajátos formáikban. Mindezen alapvető emberi teret és műalkotást alakító szándékok megfogalmazása azért is volt fontos számomra, mert olyan mennyiségű információval vagyunk ma ellátva, melyek a kínálat gazdagságának természetét követően bizonyos mennyiségtől és minőségtől kezdve elbizonytalanítanak mindenkit abban, hogy saját világvéleményét ne csak kialakítsa, hanem meg is tartsa hosszú távon. E körülményekből adódóan veszélyét látom ugyanakkor annak is, hogy esetenként már nem magának az adott problémának a megoldásával, hanem tüneteinek, következményeinek elemzésével vagyunk elfoglalva, melyek természetesen befolyásolják környezetünk és műalkotásaink létrehozásának okait és eredményeit is.

Értekezésem megírásának második oka a főleg közterekről de magánterekből is hiányzó autonóm szobrászat kérdése, mely köszönhető a köztudat kortárs szobrászattal kapcsolatos hiányos ismereteinek is, melyben a kialakult helyzet elégségesként szentesíti e hiányos

ismereteket. Ehhez az okhoz tartozik a számomra gyakran tapasztalható, lakásokban, galériákban, irodákban megjelenő falhoz tolt szobrok elhelyezésének élménye, azok értelmezésének tisztázásra szoruló kérdései is. Mindezért szükségét éreztem áttekinteni a szobor, mint érzéki élményt ajánló művészi alkotás térben elfoglalt formarendjének alapvető elemeit. Ennek az egyik, számomra fontos konklúziója az volt, hogy a szobor vizuális és taktilis, még tágabban fogalmazva érzéki tárgy, és élmény. Természetét tekintve olyan térélmény, melyben egy kialakult egyszeri helyzet személyes jegyein keresztül adható át bármilyen emberi tartalom, különös tekintettel a műalkotás komplex, verbálisan átadhatatlan művészeti üzenetére.

Miután a szobor nem választható szét környezetétől, számba kellett vennem megjelenésének lehetőségeit. Meg kellett vizsgálnom a térhez való viszonyát, a forma eredendően térbeli természetét és az ebből adódó forma és tér együttes megjelenését, „auráját” és az általa megfogalmazott emberi, művészi tartalom megfogalmazásának, egy adott térben való megidézésének formanyelvi lehetőségeit.

A szobor megjelenésének természetrajzát vizsgálva világossá vált számomra, hogy ebben a témakörben ezzel egy időben beszélnem kell a szobor nem csupán vizuális, hanem komplex térélményének természetéről, kitérve természetesen e művészi tartalom magánéletben megjelenő szerepeire, és igyekezve elkerülni a pszichológia területét, röviden ki kellett térnem a szobor birtoklásában rejlő személyes, szubjektív szerepekre is.

Írásom születésének harmadik oka, hogy az elmúlt negyven évben az ember és a körülötte létező világ radikálisan változó kapcsolatát értelmező művészet robbanásszerű technikai és kommunikációs fejlődés hatására ma új eszközöket és nézőpontokat vett fel, új stílusokat alakított ki. Az, hogy ezek a történések szobraim születését meghatározó értékrendem átgondolására készítettek, a személyes ügyem, viszont világossá kellett váljon számomra, hogy e helyzetben mindenki számára aki ezzel foglalkozik, a maga szintjén kérdésként jelenik meg az, hogy mitől kortárs és aktuális az amit létrehoz, gyűjt, vagy megnéz, ezért ennek külön figyelmet szántam írásomban igyekezve elkerülni a kortárs irányzatok külön elemzését. Figyelve a kortárs folyamatokat, bennük a tradíciókkal való azonosulásuk, vagy pont a tagadásukkal való kapcsolódásuk összefüggésein keresztül azokra a gyökerekre és motivációkra próbáltam rátalálni, melyek amennyiben fellelhetőek, akkor elsődlegesen az ember független, autonóm alkotási szándékáról, és értelmezhető helyéről vallanak a világban.